

Соколёнок

3/2015
май - июнь

Лашын

0+

БАЛАЛАР УШИН ЭКИ АЙДА БИР КЕРЕ ШЫГАТАГАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ЖУРНАЛЫ

Ветеран аъли де арамызыда

«Тарумов районнынъ» МО-сынынъ орынбасары Зарбийке Мунгишиева ман ис ветенарлар Советининъ председатели Борис Медведь ветеранды кутлайдылар.

Мине сойткып айтпага болады онынъ акында. Аълиги заманда бизим Дагыстан Республикасы еринде Уллы Аталық согысынынъ тири ветеранлары болып 445 айдем яшайды. Солардынъ бириси белгили авылдасымыз Тарумов районнынъ Йогары Таловка авылышынъ яшавшысы, сыйлы аксаламыз, яслардынъ насыихатшысы Янгазы Шомат улы Деникаев. Ол озининъ эрлиги эм йигитлиги мен айкер-енъувшилердинъ сырасына кирген.

Фронтка Янгазы Деникаев авыр 1942-ниши йыл шакырылган болыпты экен. 844-ниши миномет полкынынъ составында ол авыр согыс йолларын ойткен. Байланыс бойлигининъ командири де болып труган демеге керек. Согыстагы көрсөткен эрлиги

уьшин ветеран «Кызыл Юлдыз» ордени, «Сталинградты босатканы уьшин», «Эрлик уьшин», «Боевой сыйы уьшин», «Белоруссияды босатканы уьшин» медальлери эм 3-ниши дережелли Данък ордени мен, көплеген баскалай медальлери мен савгаланган болган.

Харьков каласы түбиндеги авыр согысында күшшли яраланган эм госпитальде эмлев алган. 1947-ниши ол демобилизация этилинген экен. Авылышына кайтып келгенллей оқ, Ленин атындагы колхозында койшы болып айрекетин бардырады. Соң болса Крупская атындагы совхозында бригадир болып ислейди. Онынъ көккөргин «Ис ветераны», «Дагыстан республикасынынъ авыл хозяйствосынынъ сыйлы куллыкшысы» деген медаль-

лер йылтыратадылар. Олардан басқалай болып, көйплеген грамоталар манда савгаланган болыпты.

Сталинград согысынынъ ортакшысы эсапта 2015-нши йыл 2-нши февраль күнинде Янгазы Шомат улы Дагыстан Республикасынынъ Басы Рамазан Абдулатиповтан кутлав алған эм онда булай деп язылув да бар: «Сыйлы Янгазы Шомат улы! Сталинград согысында немец-фашист айкершилерин совет айкерлери мен бузган күни мен сизди йылы кепте куттайман.

Бизим айкершилердинъ эрлиги мен немец айкерлери енъилдилер. Соны ман Уллы Аталаң согысында тамырыннан авысув этилинди.

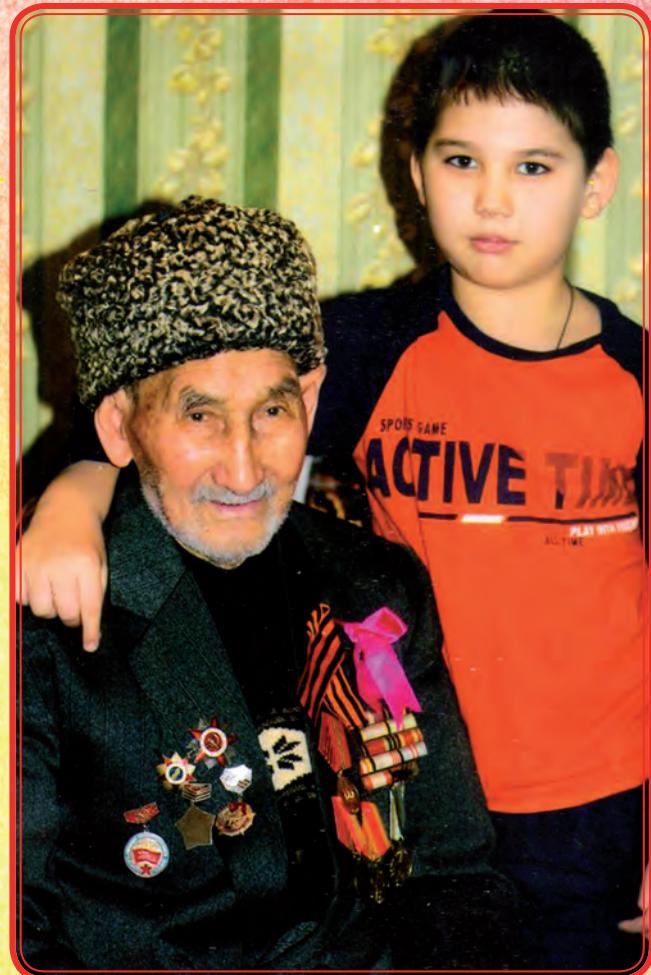
Фашизмди енъувге салган сизинъ косым бек уйкен эм баасыз. Соны эрлик бизим айлиги эм келеек несил ушин оъз эрликтинъ эм патриотизмнинъ мысалы болып калады.

Сизге берк ден савлық эм яшавда ийгилик сагынаман!»

Ветеран Янгазы Шомат улы Деникаевтинъ бай қалымжасы –онынъ орденлери эм медальлери мен бирге, айдемлердинъ сый этүвлери мен тагы да – онынъ кыркка юык болган эм оны айр күн сайын курсайтаган ииенлери эм ииенширеклери де боладылар.

Онынъ мине күнлөрдеги асыл мырады – 1941-45-нши йыллардагы Уллы Аталаң согысында Енъувдинъ 70 йыллык юбилейин рас алув.

Бу ерде булай зат акында да айтып озбага керек. Согыс эм ис ветераны авыл яшавшылары алдында оъзининъ ойткан авыр согыс йыллары акында эскеруўв мен шыгып хабарласув этеди. Авылдынъ школа колективи эм окувшылар ман тар байланыс тутады. А окувши балалар айр байрам сайын

Янгазы Динакаев оъзининъ ииен кедеси мен.

ветеранга келедилер эм шешекейлер байламын тапшырув ман йылы кутлав этедилер.

Ветеран ман ийги байланыс «Тарумов район» МО-сынынъ басынынъ орын-басары Зарбийке Джабраил кызы Мунгишиева, ВОВ эм ис ветеранлар Советининъ председатели Борис Василий улы Медведев эм яшавшыларды социаллық яктан яклав управлениесининъ начальникининъ орынбасары Марина Петр қызы Чепурная эм баскалары тутадылар.

Тек түнегүйнлөрде согыс эм ис ветераны оъзининъ 92 йыллыгын ямагат бирге белгиледи. Кызына айр күн сайын хожайство ман етекшилилк этүвде көмеклеседи эм ииенлери мен катнаспага айр заман заман да табады.

A.Култаев.

Яшавда болган бир хабар

Кельдасова Айнагуль,
Эдиге орта мектеби

Шоыл язлыкты хош көргенин мен
терезеден сездим.

Авада туырленислер басланды: куслар сеси шыкты, ава йылынып баслады, сувлар шувылдайды, көйгөлен ясарады. Бу табияттынъ энъ ярасык шагы. Суыйген шоylimди язлык бийлеп алды. Сол язлыктынъ бир йылы күнинде мен кыймасым Фаина ман шоылге шешекей йыйнамага бардым. Бас деп биз Шобытлы ман сукландык. Онынъ сувы таза, тынык. Йылга шоылге сув береди, оны куслар, шешекелер и shedi. Шоылдинъ йылы елемиги меним юзимди юмсак сыйпайды. Елемик шешекейлердинъ басларын шайкайды, а олар болса завк этип бири-бириси мен сыйырдасадылар эм мага карап басларын ийзейдилер. Шоылди занъыратып көк алагаз торгай, бозторгай, көккөк, алтынсуърик, билбил куслары сарнайдылар.

Ама бир бозторгай авада навасыз

ушады. Мен оны тез сездим. Карасам, шешекей арасында онынъ йолдасынынъ канаты сынып ятыр. Ол язык талпынады, ама уша алмайды. Мен торгайды уйге айкелдим. Ярасын ювдым, дарман салдым, айруу этип байладым. Бозторгай меним көзиме карап, савбол дегенин анълатты. Мен оны язга дейим сакладым. Меним көлымнан ас ашады, сарнап баслады, көнъилимди көтерди.

Биз табият адабият дерисинде: «Куслар бизим дослар!» деп оқыймыз. Сога көре, бозторгайга меним көймегим тииди. Мен оны оълимнен куткардым, кыйынлыкта калдырмадым. Биз экевмиз ДОС болдык.

Яз келгенде бозторгайым мени таслап йолдасларына ушып кетти. Аспанга көтерилгенде меним досым канатын кагып: «Айнагуль, савбол, мага разы бол, карашы шоылге, не ярасыкты эм сол шоылде яшамага оннан да ярасык» – деп бийий-бийий ушып кетти.

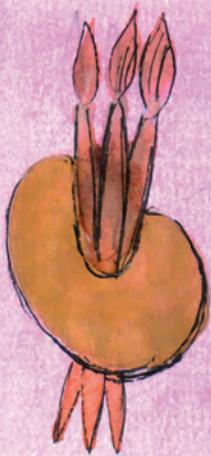
Язлык шашы

Сувык еллер айкетеди кысқы айларды,
Язлык күвүш аязды, иритеди карларды.
Куслар келип йылзы яктан,
Ясайдылар тереклерде уяларды.

Күннинъ көзи йылтырап,
Йылтыгады ерде ясыл ойленди,
Туырли-туырли шешекейлер тувыш,
Ыспайлык пан кувантады көзлерди.

Елгиишиева Азиза, Эдиге мектеби, 6 класс

Оымирзак дуныяда озады

Ийги айдемлердинъ акында айтпага да еңъил болады, олар ман сойлекенде де ава таза, куын йылы болып, тоғерек яйма шувакка толгандай болады, эне сондайлардынъ бириси: Алтын Оымирзак кызы Акбердиева, саният куллыкшысы, Дагестаннынъ ат казанган куллыкшысы. Сосы хатын ман хабарласанъ, онынъ йогары культуралы айдем экенин аян сезесинъ, оны тынълаган сайын тынълагынъ келеди. «Мага яшав йолымда ийги айдемлер көп карсы келгенлер. 8 класска дейим Грозный каладынъ «Горянка» интернатында оқыдым. Оның директоры Хазбулатова А. бұғынге дейим эсимнен таймайды», – дейди ол.

Онынъ сүйиқли оқытувшишы Игорь Николаевич Петров Дагестан педагогически институтынъ худграф факультетине бар, деп йолға салады. Онда болса ногайлардан энъ биринши болып Сраждин Батыров оқыган, энъ биринши кыз болса Алтын эди. Окув йылларында акыллы ногай кыз дуныя ман кызыксынып, көп ийги айдемлер мен алысып, суврет дуныясына көмиледи. Кутарып келген сонъ Терекли-Мектебтинъ художестволық мектебине директор болып түседи. Бас куллығыннан басқа болып Алтын саният дуныясының акында окувшылар ман көп хабарласувлар юритеди, оларға кызықлы лекциялар оқыйды. Сейдахмет Копуштаевич Рахмедов

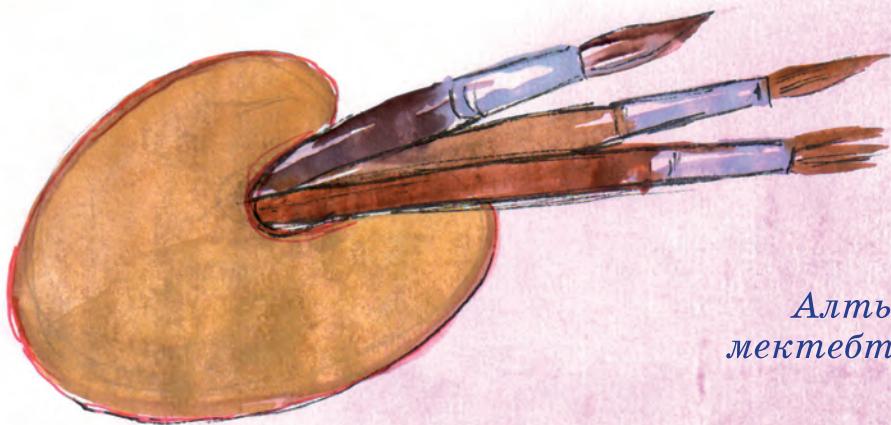
акында бек йылы хабарлайды, ол ногайлардынъ маданияты ушин көп куллық эткен, ийги специалистер йыйип, ань, суврет дуныясын мукаят та бай этпеге шалыскан, – дейди.

Оымирин халқына багыслады Алтын. 1996 йыл тюрк халкларынынъ халше согувга багысланган савлайдуныялық конференцияда Турцияда болып келди. Онда ол Кайсери деген калада ногайлардынъ кийгизи акында документальный фильм азирлеген эди. Неше кере балаларынынъ яратувшылық ислери мен Москва да 1992 йыл, Астраханьде болып келген. Алтын Акбердиевадынъ «Аульские будни» деген куллығы Кыстырылган авылына багысланган. Сосы авылдынъ акында ол уйкен сүйим мен айтады, кайдай малышылар яшаган онда, берекет күшшли болған, дейди. «Женщины в белых платках» деген куллығы болса ислибийке хатынларды көтергишлийди.

С. Батыров атлы саниятлы мектебте ислейди. Сраждиннинъ акында айтып басласа, онынъ көзлериинен нур тоғиледи. Айр үйлдүнъ апрель айы Саният уйинде Сраждин Батыровка багысланган күннелер озадылар, олар сувретшидинъ сыйын бойтен де көтередилер. Алтын Оымирзак кызы болса балаларга нур севип турады.

Салимет Майлыбаева.

Алтын Акбердиева Саният
мектебтінъ окувшилары ман.

Анадынъ элиппеси

Жк

Калаш, каймпет сыпырада,
Анам алган оларды.
Бебем алыш арада,
Бир-бирерлеп ашайды.

Ми

Лакса аскан буыгүн анам,
Мен сүйеген ашарга.
Сүйип карай меним атам,
Эм бебем де бу аска.

Ми

Меним бебем – аты Мурат,
Циркте болса – акробат.
Ийги онынъ окувы да –
Атам, анам – парахат.

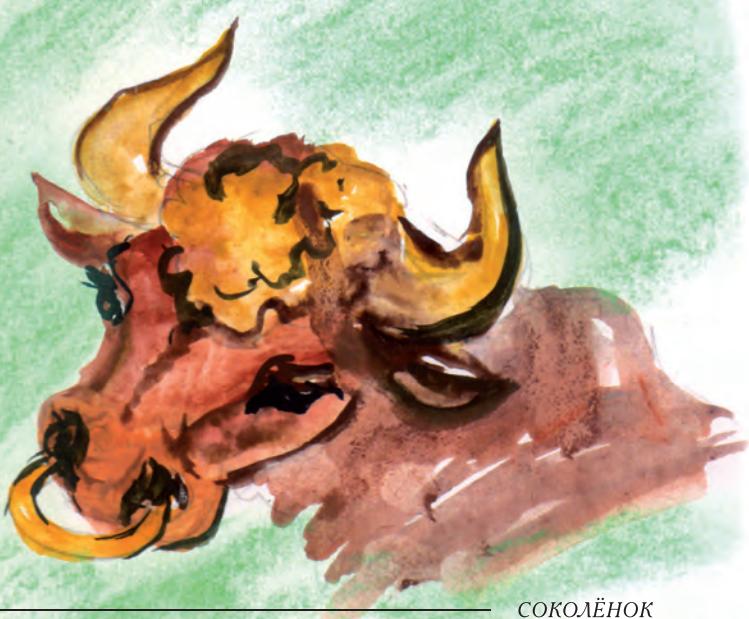
Жи

Назлы меним кыймасым,
Дайым бирге ойнаймыз.
Дерис этип болган сонъ,
Телевизор караймыз.

Осьов

Оъгиз айдай атайым,
Ол колхозда ислейди.
Атам, анам күн сайын;
«Сен кеш калмай, кел!» – дейди.

Аявлы окувшилар! Кезекли номерде
Анварбек Култаевтинъ «Анадынъ элип-
песин» оқыдынъыз. Редакцияга ойынъ-
ызды билдиргенинъизди күттемиз.

Талаплы кызалак

Айнара Арикбаева Джанибеков атлы орта мектебинъ 5 класс окувшины, ол 8 карашада тувган, эки адансаслары бар: Арсен эм Алан-олар студентлер. Айнара уйде сүйикли бала, атасы Руслан полицияда куллық этеди, анасы Айшат собесте ислейди, а Айнара болса эсап дерисин эм английский тилди бек сүбеди. Сүйикли оқытувшлары Асиет Абдулалим кызы, оны ман бирге акыллы кызытыс элдинъ тилин уйренеди эм Шарбийке Ханбий кызы эсаптан келеди. Класс етекшиси болса Койлакаева Асинат Янмурза кызы. Айнара бала заманыннан алыш китаплер оқымага сүбеди, анъ дуныясында көмилмеге авас болыш турады, яттан ана эм орыс

тиллерде ятлавлар ятлайды, ама энъ де сүйикли заты ынжы согувы ман авлыгувьи болады. Айнара бек талаплы бала, онынъ яшавга каравы, фантазиясы бек кенъ, сога көре де туырли туысли ынжылардан кишкей коллары ман эткен ярасык шешекейлерি көргөнлерди тамашага калдырады.

«Мен бойтен де шешекейлер сокпага сүйемен, неге десе олар яшавды ярасык этедилер, шешекейлерди баыриси де сүбеди. Мен бисер мен согып уйрететаган кружокка да юремен, онда бизди сосы усталынка уйретедилер. Мен ким болаягымды алы де билмеймен, ама сосы сүйикли исим яшавда керегеегине шекленмеймен» – дейди талаплы кызалак. Ювыкларына Ай-

ганлай, сен де алдыда болаягынъа
бир де шекленмеймен устьинликлер
сага, талаплы кызалак!

*Салимет Майлышбаева, Россия
журналистлер эм язувышылар Союзынынъ агазасы*

нара оъз коллары ман эткен сав-
галарын бермеге суьеди Онынъ
оъз девизи де бар: «Сабырлык пан
ис баъри заттан да озар».

Айнара Арикбаева, сенинъ
атынъ да, тукымынъ да «А»
аьриптен басланадылар, сол
аьриpler дайым да алдыда тур-

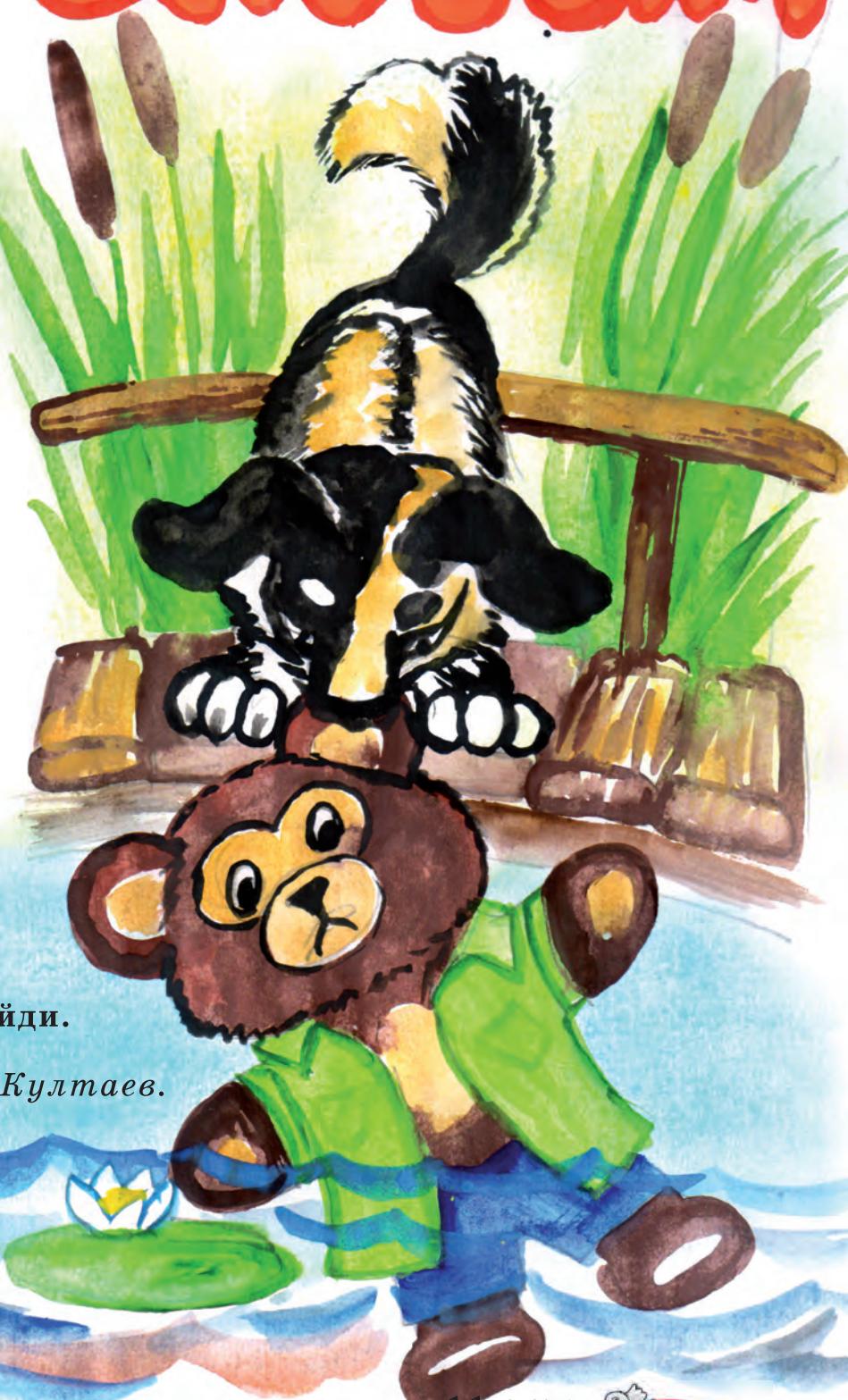

Зоя Александрова

меним аювым

Мен аювга көйлек тиктим,
Ыстан да алаякпан.
Ийги кисе энди керек,
Ишине толып қымпет.
Каша ойнай казанда,
Кайда касың булгайык?
Ас ашаяк заманда,
Юр, коллады ювайык!
Салфетка да байлайым,
Аша, котлет салайым.
Иш сүттінъди таьвесип,
Қыдырмыз биригип.
Мине-тавык, бу-бальпий,
Оз уйинде Шаригим.
Шакырмаймыз оны биз,
Юр, кашайык экимиз.
Сув касында улагым,
Карай сага ашувлы.
Коркпа муннан, бу-казым,
Оннан эрек таяйым.
Юка такта устьиннен
Биз шабайык йылгага.
Ялдармыз, кызып қуынге,
Сал көйлегинъ ювмага!
Аюв бирден карғыды,
Эм көпирден йыгылды.
Мен батырдым уьстимди,
Шарик, коымек эт энди!
Аюв баткан губкадай,
Тоны аста кебеди.
Шарик шаба алдыга,
Анам бизге: «Кайт!» – дейди.

Орысшадан көширген А. Култаев.

Айлөжи түлки эм коян (эртегиси)

Бир кере коян орманлық бойы ман шавып барайткан болады. Караса, ога карсы түлки келеятыр эди. Коян түлкиден бек коркады эм сокпактан кетпеге суведи. Түлки ога кышкырады:

— Кыйсык көз, меннен неге коркасынъ?! Мен сага бир зат та этпен. Сен мага янашы, сага бир зат айтаяк боламан!

Коян түлкиге корка берип карайды эм айтады:

— Карагаты, сен сүветаган затты! Мен янассам, сен мени ашаяксынъ!

— Кой! Сен ога, кыйсык көз олай ойлайсынъ? Мен?! Мен сени бир де ашамаякпан! Сен бир кишкей, бир арық зат. Сени кайтип ашамага болар экен? Тек сага айтаягым бартагы!

Коян тагы да бираз ойланды эм айтты:

— Түнегуын мен бир кара торгайды коърген эдим, ол бек йылайды. Мен оннан неге деп сорадым: «Сага аьши не болганды? Булай неге бузыласынъ?» Ол мага булай явап берди: «Меним кишкей сабийим уядан түскен эди. Онынъ касыннан бир түлки ювырып барайтыр эдм эм меним сабийимди коърип, ашап коймаспа!»

Түлки айлөжисип коянга карады эм сонъында айтты: «Неге? Неге, кыйсык көз? Ол түлки мен тувыл эдимтагы, а баска бирев болган. Ол баска орманлыктыкы. Ай мен наьсипсиз

биревмен. Меним кишкей балам, бир кере сувда ойнап турган эм кайдан эсе де сол ерге карагус келип калады экен. Эм меним кишкей сабийимди канатларына кыстырып алыш та кеткен. Оны да коъргенлер де барлар. Ай мен биревге заар этпейтаганман!

Эм түлки йылагандай болыш, аяклары ман бетин ябады экен. Коян түлкиди тынълайды эм ога айтады:

— Түлки, сен мени мунда карап тур. Мен сол карагуска барайым эм оннан не ушин сенинъ сабийинъди айкеткен, сорайым!

Түлки эндигиси коян оннан кашпага сүветаганын анълайды эм ога айтады:

— Түнегуын мен бир анъшыларды коърдим эм олар сол карагусты урып оълтиридилер. Эндигиси сен оны бир заманда да коърмеексинъ. Эм сен меним кайгыма бир коъмек те этип болмаяксынъ! Оъзи тагы да йылагандай болады эм бетин аяклары ман ябады.

Кояннынъ түлкиге яны авырыйды. Эм ога янасады. Эм ол оннан не зат айтпага сүбесинъ деп, сораяк болыш экен, түлки бирден ога карап атылмаспа! Коян оннан тегаран бир кашыш кутылды. Эм куышли кепте ювырып баслады.

Соннан бери коян түлки мен сойлелеген де этпейди эм оларды коърсе, эректен кашыш кететаган болды.

Коъширген С. Култаева

БУКВАРЬ

Кайдай айлемет ийги савга эткендер школалардынъ 1 классларынынъ ногай окувшылары ушин педколледждинъ ногай тилиннен оқытувшисы Майя Кубанова, РИПКРО-дынъ ногай тилден методиста Софья Аюбова эм китаптынъ редакторы Елизавета Капаева. Эски «Букварьдинъ» авторларынынъ бириси болган Джениетхан Джанбидиевадынъ түкүмө да авторлардынъ бириси кебинде белгиленген. Школа учебниги баспадан янъы шыккан. Энъ айлемети, «Букварьдинъ» калай тысы болса, солай ок ишиндеги бетлер де түрли түсли болып шыкканлар. Учебниктинъ биринши бетин ашканлай, элиппединъ А, Б, В, Г айриппериннен ярастырылган баскыштан, колларына капларын алган, шешекей ыслаган кувнак юзли эр бала ман кызалак оырге көтери-лип барайтырганлары не зат акында айтатаганын анъламага, элбette, кыйын туывыл. Балалар мектепке билимлер дуныясы ман айкасув ушин айриппер баскышынынъ босамакларыннан мектепке биринши адымларын этеятырлар. «Букварьдинъ» бетлерин актарган сайын, балалар ногай тилининъ байлыгын, ярасыклыгын, шеберлигин көрсөтөр ушин, онынъ авторлары, оызлерининъ бай сулыппарын, билимлерин кызғанмаганларын сезесинъ. Китаптинъ бетлеринде орынластырылган түсли сувретлер окувшыларга емислердинъ, уй айванларынынъ, кыр айванларынынъ, куслардынъ, йылшакларынынъ атлары ногай тилинде калай айтылатаганын көрсөтедилер. Айр бир анълатпа белгили шайирлеримиздинъ ятлав-

ларыннан алынган дөйтликлер мен орынластырылганлар. Сөз уьшин, уй куслары ман балалар Аскербий Киреевтинъ ятлавыннан алынган узик аркалы танысадылар:

— А нам меним — ак тавык,
Атам — кызыл кекелли.
Мен шипиимен — деп шавып,
Шыкты тыска йигерли.

Ап-ак карлы йол, эндек,
Зыкырдайды ак аяз.
Ак кардан да акпан, — деп,
Апыл-тапыл юри каз.

Китапте балаларда тил шеберлигин, сөз байлыгын кеплер мыратта янъылтпалар, юмаклар, такпаклар, санавлар орынластырылганлар. Ятлав кебинде балалар колларындагы бармаклар аркалы санап уйренедилер: Бас бармак — атай, Экинши бармак — абай, Орта бармак — атам, Дөйтинши бармак — анам Бесинши — балатай. Онынъ аты — шынатай. 21 бетиннен алып, «Букварь» сабийлерди ногай элиппеси мен таныстырып баслайды. «А» айрип беттинъ энъ басында түсли рамкага алынып, ашкыштынъ суврети мен орынластырылган, неге десе ашкыш «А» айриппен басланады. Сол ок бетте балаларга «А» ман басланатаган автобустынъ, айдынъ, алмадынъ сувретлери көрсөтилгенлөр.

Ак шешекке ак керек,
Ак шешекке көк керек.
Ал эндиги сен айтши,
Сага, кыймас, не керек?

Окушылар «ал шешек» не зат экенин билсингер ушин, беттинъ энъ туьбинде соьзлик те берилген: ал шешек – кызыл шешекей. Элиппеди уйренууъ кутылган сонъ, окувшиларга оқытувиши дерислерде ятлавлар, кишкей хабарлар, сувретлевлер, эртегилер оқыйды. «Букварь» мен бирге китаптынъ авторлары биринши класстынъ окувшишары ушин ногай тилинде «Язув уългилерин» («Про-

писи») аьзирлегенлер. Кулланма да, оъзинше, бек усташа, ойланып ярастырылган. Онынъ бетлеринде аьриплер акында окувшилардынъ билимлерин беркитер мыратта, сувретлер, янъылтпалар, юмаклар, анълатпалар берилгенлер. Мундай аьлемет учебникке тек окувшилар тувыл, язув кулланмасы ушин ата-аналар да сүйинееклерине соьз йок.

Т. Борисова

Жұлап (хабар)

Түркі шак. Иссі августтынъ күн көзі бек күшшли кыздырады. Тыныс алмага да кыйын. Ойлаяксынъ, бир исси пештинъ янында олтырасынъ. Баъри де карувсызланган: айдемлер де, табиат та. Куслардынъ озлери де тереклердинъ салқынларында ясырынып турадылар. Савда юрмейди.

Кайданды Зейнап-абай кавынаслары ман шығып калды. Кишкей олтыргышка айруу в кепте олтырады. Увысы ман кавынасларды алыш, тоғерекке шашады. «Садака болсын», – дейди ол куванышлы болышп.

Баъри де янланады. Тереклерден куслар түседилер әм бир-бирисин ийтеп, кавынасларды шоқыйдылар.

– Тойынъыз, – дейди озы картайган, озы де аксайтаган көгершин баскаларга карап. – Мен ашап йиберейимтагы, коърмейсизбе мен бир аксак бирев мен. Меним аягыма карайтаган Нурула да айли каникулда. Авылга кеткен. Мен озган карт. А сен йигит кайдан да ас тавыш болаяксынъ.

– Каражынъыз, куслар да айдемлердей болышп, кавынасларын иертидилер, – дейди Зухра.

Озы тамаша этип, тоғерегиндеги кусларга карайды.

A. Култаев.

Исмаил Тахчуков

Ятлавлы

юмакты ким айтар?

Узын күйрүк, кыл тили,
Яз шиллесин сүбеди.
Йылан тамам келбетли,
Дайым ясыл киеди.

Арт аягы көргилдим,
Асты бети онынъ ак.
Коюрип бирден сескендим,
Бар басы эм дойрт аяк.

Узын күйрүк тавларда,
Түзликлерде яшайды.
Сакланарга явлардан,
Тесик ога ярайды.

Эсин йыйган эсинде
Ойларын тез уянтар.
Мунынъ атын бу ерде
Кыйналмайын ким айттар?

Көширген А. Култаев

Павел Ершов атындағы адабият савгасының лауреаты

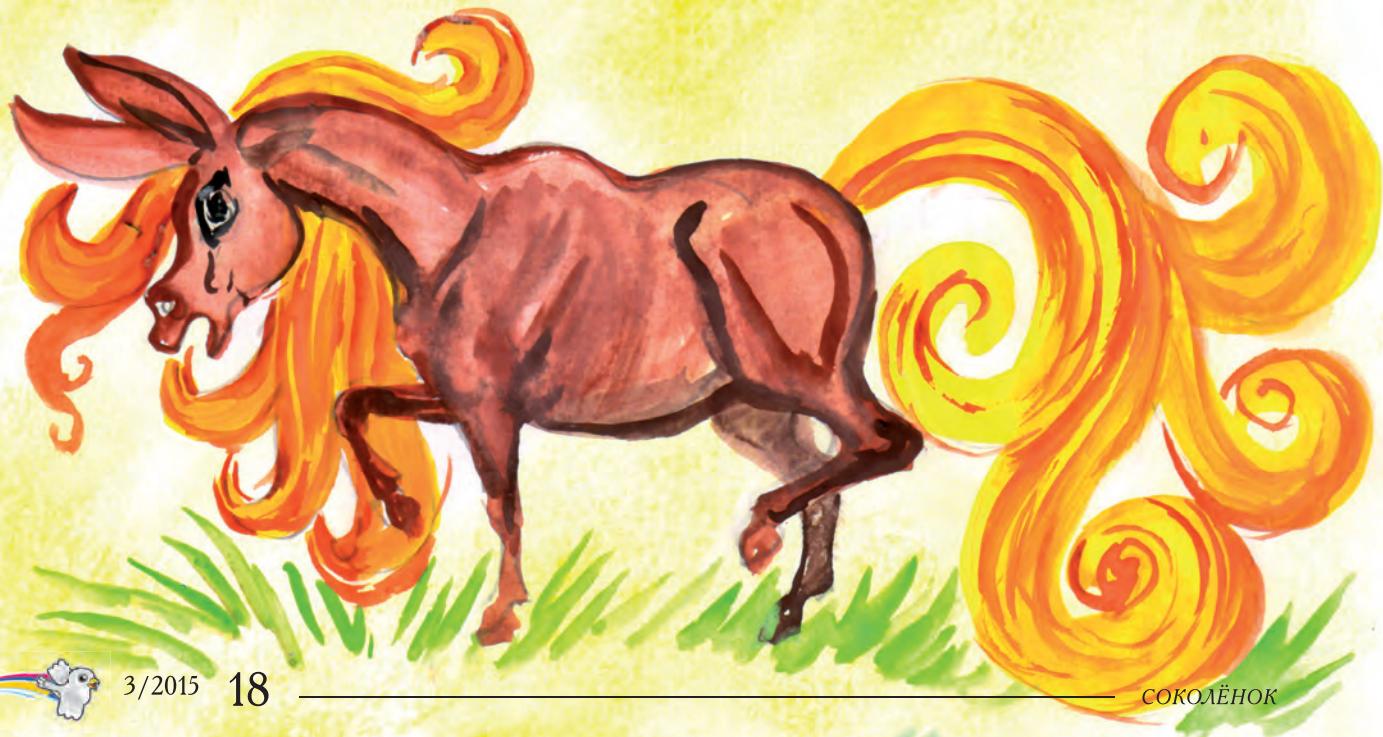
2015-нши йыл шайириге тувганлы 200 йыл толу манбайланыслы болып, 2014-нши йыл Павел Ершов атындағы адабият савгасының конкурсы билдирилген болған. Конкурстың мырады – илми әм художестволық яратуышылығының, Россияда әм юық шет әлдерде яс окувшилардың акылымда окув культурысін көтерүү әм беркитүү; язувшилар, шайирилер, публицистлер арасында яңы талантларды ашу болған.

Эндигиси Ершов атындағы 10-ншы хаклар ара адабият савгасының конкурсының тамамы 4 номинация бойынша келтирилген. Конкурстың председатели, Россиядым язувшилар Союзының правлениесининъ

биринши секретари Геннадий Ивановтың айтувы бойынша, 8 автор конкурстың лауреатлары болғанлар. Олар түрли-түрли регионлардан боладылар экен. Солардың ишинде Дагыстан Республикасынан ногай шайири әм көширувшиси, Россиядым язувшилар Союзының агзасы Анвар-Бек Култаев те бар. Савгады токтастырувшылар Россиядым язувшилар Союзы әм Ишими каласының администрациясы боладылар.

Конкурстың лауреатларына савгалаар Павел Ершовтың тувган-оьсжекен каласы Ишими каласының администрациясында быйылдың май айында шатлықлы айлде тапшырылаяк.

Шугаипова З.

ШЫШКАН

Сав уй ишинде шышкан кеше ювырып юрди. Ол бирден кладовкады көрреди. Белки, уй иеси хатын яппага муткан болар, – деди.

Шышкан сога кирип, бир неше кере унды, газетларды эм крупаларды кемирип турды. Бу йол шышкан кладовкада ясыл бир зат көрди эм оны ашап карамага токтады. Бу кыяр эди. Ашап карады. Ярады. Соң альрув этип ашап баслады.

Түстө уй иеси хатын кыярдан, майдан, соғаннан салат этеек болды. Караса – кишкей кыярдынъ яртысыннан көбисин шышкан ашаган экен. Хатын бек яман ашувланды. Улына карап булай дейди:

– Танъла сосы мысыкты оyzим мен алайым, шышканды сама ысласын.

Орысшадан көширилген

Явабын шешип карантыз...

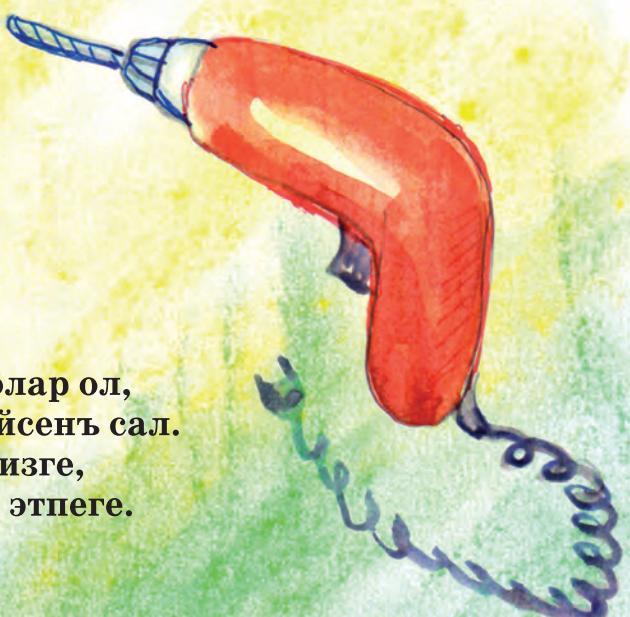
1. Бу уйде керекли зат:
Ярап агаш керекте.
Коып айлемет тиси бар:
Ярып салар, бил, сүйсө.
Ойлап айтшы ол аты –
Айтсам сага, бил, ...

3. Зув-зув эте, зув эте,
Тувыл шыбын, бал шыбын.
Суврет сүйсенъ илмеге,
Колынъа сен ал .....

2. Мен оны ман киргистемен,
Дуппа-дұрыс мен этип.
Күсларга уй этемен,
Балаларды сүйинтип.
Колга алсанъ сүйиниши –
Аты онынъ, бил, ...

4. Колымызда болар ол,
Сүйген ерге сүйсенъ сал.
Бавда керек ол бизге,
Коып куллыклар этпеге.

Сүйсенъ казып сен кара,
Канал этер эм шукыр.
Энди оyzинъ сен анъла,
Аты болса, бил, ...

Эрдэл эн эншк акында айтувчар

Тувган ерде эр юрер,
Тайган ерде ийт юрер.

* * *

Мысырда патша болганнын,
Элде шобан болганы артык.

* * *

Эл болган ерде баятири де бар.

* * *

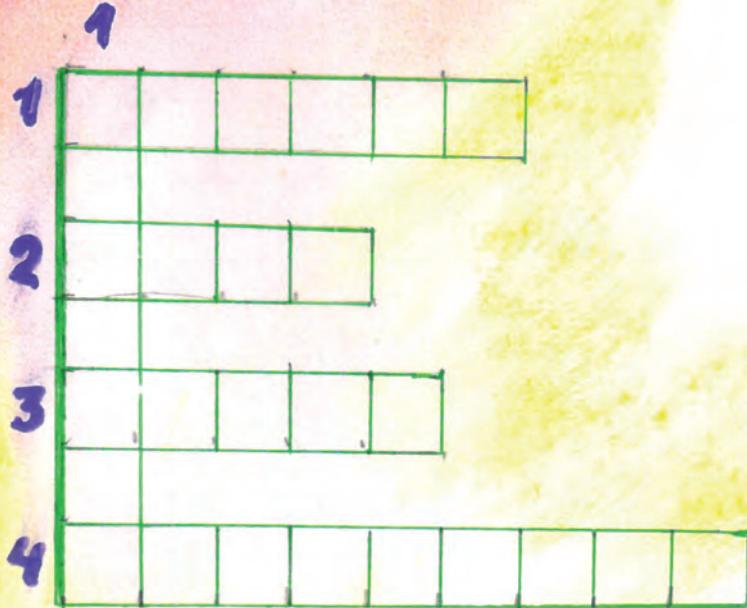
Эрден озув бар,
Элден озув ўок.

* * *

Элдинъды соькпе,
Эринъди соьк.

КРОССВОРД

Согыслык темасына багысланган

Йогарыдан тоьменге:

**1. Ногайлардынъ Совет Союзынынъ
Баьтири**

Солдан онъга:

**1. Улы Аталык согысы йылларында
немец фашистлерине уйкен коркыныш
салган савыт.**

**2. Күшли кепте согыс заманында яры-
латаган зат.**

**3. Совет Союзынынъ белгили военнона-
чальниги.**

4. Баьтири кала.

3/2015

май - июнь

Иллюстрированный детский журнал.
Издается один раз в два месяца.

Учредитель
Правительство Республики Дагестан

Журнал зарегистрирован федеральной
службой по надзору в сфере связи и
массовых коммуникаций.
Регистр. номер ПИ №ТУ5-0018
от 21 мая 2009 г.

Издается с января 1990 г.

Главный редактор
Мурад Ахмедов

Редколлегия:
А.Исмаилов (зам. гл. редактора)
Т.Зургалова (отв. секретарь)
А.Култаев
Б.Кулунчакова
М.Авезов
С. Майлыбаева
С. Култаева (редактор выпуска)

Худ. редактор З.Даганов
Тех.редактор Т. Лузина
Художник номера А. Самарская
Художник обложки А. Качаев

Выход в свет 08.06. 2015 г.
Тираж 373 экз.
Заказ № 58

Типография: ООО «Издательство «Феникс пресс» Адрес типографии: 367018, РД,
г. Махачкала, ул. Петра I, 61.

Редакция и издатель: Государственное
бюджетное учреждение Республики
Дагестан «Редакция республиканских
журналов «Соколенок» и «Литературный
Дагестан».

Адрес редакции и издателя: 367025,
РД, г. Махачкала, ул. Даниялова, 55.

Ногайский язык.
Индекс: на год - 63238,
на полугодие - 78432.

Цена свободная.